

СТАНОВИЩЕ

по Законопроект за изменение на Наказателния кодекс, № 954-01-19, внесен от Валери Симеонов Симеонов и група народни представители на 29.03.2019 г.

Със законопроекта се предлага завишаване на санкциите при престъпления по транспорта, ако деянието е извършено в пияно състояние или след употреба на наркотични вещества или техни аналози или от него е настъпила телесна повреда или смърт на повече от едно лице, или деецът е избягал от местопроизшествието, или е управлявал, без да има необходимата правоспособност, или на пешеходна пътека, като наказанието при смърт се предлага вместо „лишаване от свобода от три до петнадесет години“ да се увеличи на „от пет до двадесет години“, а в особено тежки случаи „лишаване от свобода от пет до двадесет години“ се заменя с „от десет до тридесет години“.

Съставите на транспортните престъпления са очертани в Глава единадесета „Общопасни престъпления“, раздел II „Престъпления по транспорта и съобщенията“ от Особената част на Наказателния кодекс, чрез бланкетни наказателноправни норми.

Наказателното право по същината си е репресивно, неслучайно двете основни понятия, които осмислят съществуването му, са престъплението и наказанието. Съответно всеки наказателен закон е инструментът, посредством който тези две понятия се установяват на нормативно ниво – кое деяние да бъде въздигнато като престъпно и какво наказание му съответства. Поради това и наказателното право малко или много е било възприемано като по-консервативно, а наказателният закон – като по-трудно променящ се.

Считам, че предлаганите промени не са в резултат на подробен анализ на проблемите, свързани с транспортната безопасност, както и на съобразяване със статистическата информация и данни от Министерството на вътрешните работи (които не сочат увеличен брой жертви или травматизъм при пътнотранспортни произшествия през последните близо 5 години), на отчитане съдебната практика от правоприлагането при престъпления по транспорта, нито на извършена последваща оценка за въздействие след извършените през 2015 г. законодателни изменения на разпоредбата на чл. 343, ал. 3, при които драстично бяха увеличени санкциите. Изкуственото завишаване на наказателната репресия спрямо извършителите на транспортни престъпления не от естество да способства за намаляване на броя на пътните инциденти, нито да намали жертвите по пътищата. Необходим е по-задълбочен анализ на резултатите относно конкретните причини на настъпилите инциденти, като превишаване на скоростта, техническа неизправност на МПС, несъобразяване с фактори за пътна безопасност и др. Научно доказано е, че завишаването на наказателната репресия и налагането на непосилно тежки наказания за определен тип престъпни деяния, не само, че не допринася за намаляване на техния брой, но дори в някои случаи води до обратен резултат, като тяхното увеличаване.

Изразявам опасения, че предлаганият законопроект е с подчертано популистки и конюнктурни подбуди, доколкото единствената конкретика в мотивите е свързана с единичен, медийно отразен случай на ПТП с причинена смърт. Не е отчетено формиращото въздействие на ред други фактори като например административно-правния контрол върху безопасността на движението, регулирането и контрола върху придобиването на правоспособност за управление на МПС, адекватното и

своевременно наказване на административните нарушения, както и създаването и формирането на правна и гражданска култура в гражданите.

Също така предложените размери на лишаването от свобода нарушават необходимата диференциация между тежките умишлени и тежките непредпазливи престъпления, към които се отнасят и престъпленията по чл. 343, ал. 3, б. „б“ НК. Предложеното изменение е в разрез и с изрично прогласено принципно положение на общата част на НК (чл. 39, ал. 2 „2) (Доп. - ДВ, бр. 95 от 1975 г., бр. 28 от 1982 г., отм., предишна ал. 3, изм., бр. 89 от 1986 г., доп., бр. 50 от 1995 г., изм., бр. 153 от 1998 г.) По изключение наказанието лишаване от свобода може да бъде за срок до тридесет години при замяна на доживотен затвор, при множество престъпления по чл. 24 и 27, ал. 1, както и за някои особено тежки умишлени престъпления в случаите, специално указани в особената част на този кодекс.) Към момента изключителният размер на наказанието лишаване от свобода (до 30 г.) е предвидено за 3 вида особено тежки умишлени престъпления: за тероризъм по чл. 108а, ал. 1 НК (алтернативно на доживотния затвор); за квалифицирано умишлено убийство по чл. 116, ал. 2 НК (алтернативно на доживотния затвор) и за квалифициран подкуп по чл. 302а НК.

При определени състави на транспортните престъпления се стига до твърде голяма разлика между минимума и максимума на лишаването от свобода. (чл. 343, ал. 3, т. „б“).

Следва да се помисли дали не се стига до противоречието с основни принципи на пропорционалността и справедливостта и от адекватното тяхно прилагане. С предложението се нарушава баланса, като се създават условия за равно третиране на извършителите на различни по тежест и обществена опасност престъпления. Същевременно възприетият подход е дискриминационен, доколкото предпоставя неоправдан от нищо по-

неблагоприятно третиране на извършителите квалифицирани престъпления по чл. 343 НК спрямо извършилите други престъпления при професионална непредпазливост при същите условия (пияно състояние причинена смърт на повече от едно лице), пр. чл. 123, ал. 3 НК (3) *„Ако в случаите по предходните алинеи деецът е бил в пияно състояние или ако е причинена смърт на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, а в особено тежки случаи - лишаване от свобода от пет до петнадесет години.“* По принцип прекомерната употреба на наказателноправни санкции, както и тяхното необосновано завишаване не само не ги прави резултатни, но и води до отслабване на ефективността на наказателната политика.

Предложеното завишаване на санкцията се явява неоправдано и несъобразено с правилото в правната доктрина за забрана за прекомерност, а също така и за съразмерност на наказанието (чл. 35, ал. 3 НК *„Наказанието е съответно на престъплението.“*)

Поради всичко гореизложено смятам, че предлаганият законопроект не следва да се приема от Народното събрание.

23.11.2020 г.

адвокат Николай Николов